

Sprawozdania

Elżbieta Zębek

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0000-0002-8637-8391

Michał Hejbudzki

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0000-0003-0616-3938

Sprawozdanie z II Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Odpowiedzialność za środowisko”, Olsztyn, 4–5 kwietnia 2019 r.

W dniach 4–5 kwietnia 2019 r. odbyła się II Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Odpowiedzialność za środowisko” zorganizowana przez Katedrę Prawa Międzynarodowego Publicznego oraz Koło Naukowe Międzynarodowego Prawa Ochrony Środowiska na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Głównym celem konferencji było przeprowadzenie naukowej debaty, umożliwiającej wymianę poglądów i doświadczeń na temat spójności instrumentów administracyjnoprawnych, cywilnoprawnych i karnoprawnych oraz aspektów ekologicznych, szczególnie w zakresie oceny stanu środowiska.

Podczas konferencji obrady były prowadzone w pięciu blokach tematycznych. Pierwszy dotyczył odpowiedzialności organów administracji publicznej za stan i ochronę środowiska, drugi miał charakter administracyjnoprawny oraz dotyczył bioindykacji środowiskowej, trzeci poświęcony był karnoprawnej ochronie zasobów środowiska, czwarty – odpowiedzialności administracyjnej za środowisko, a piąty – prawu rolnemu, leśnemu i ochronie zwierząt oraz odpowiedzialności karnej. W konferencji wzięło udział 56 osób z wielu polskich i zagranicznych ośrodków naukowych. Poza pracownikami Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (Wydziału Prawa i Administracji, Wydziału Nauk Technicznych, Wydziału Kształtowania Środowiska i Rolnictwa, Wydziału Biologii i Biotechnologii oraz Wydziału Medycyny Weterynaryjnej) byli to przedstawiciele takich polskich uczelni, jak: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Gdańska Szkoła Wyższa, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej

im. Alcide De Gasperi w Józefowie, Polska Akademia Nauk we Wrocławiu, Polska Akademia Nauk w Warszawie, Wyższa Szkoła Finansów i Prawa w Bielsku-Białej oraz Instytut Rybactwa Śródlądowego im. S. Sakowicza w Olsztynie, a także zagranicznych, tj. Moskiewskiego Uniwersytetu Państwowego oraz Uniwersytetu Federalnego im. I. Kanta w Kaliningradzie. W konferencji uczestniczyli ponadto reprezentanci wielu instytucji publicznych, takich jak: Urząd Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie, Izba Adwokacka w Olsztynie, Prokuratura Rejonowa Olsztyn-Północ w Olsztynie oraz Polski Związek Łowiecki. Obrady odbywały się w Auli Błękitnej w Centrum Konferencyjno-Szkoleniowym UWM w Olsztynie.

Uroczystego otwarcia konferencji w dniu 4 kwietnia 2019 roku dokonał prof. dr hab. Mieczysław Różański – Dziekan Wydziału Prawa i Administracji UWM w Olsztynie. W trakcie konferencji wygłoszono 46 referatów w ramach pięciu paneli, których moderatorami byli: dr hab. Elżbieta Zębek, prof. UWM; dr hab. Piotr Krajewski, prof. UWM; dr hab. Denis Solodov, prof. UWM; dr Michał Hejbudzki i dr Olga Łachacz oraz dr inż. Wojciech Truszkowski. I panel „Odpowiedzialność organów administracji publicznej za stan i ochronę środowiska” otworzyło wystąpienie Pani Jolanty Piotrowskiej – Wicemarszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego pt. „Aktualne problemy w ochronie środowiska, ich rozwiązania, odpowiedzialność i polityka”. Prelegentka w dość obszerny sposób zwróciła uwagę na najważniejsze problemy związane z ochroną środowiska w naszym województwie w odniesieniu do jakości powietrza, wód oraz gleb. Następnie Pani Agata Moździerz – Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie, w swoim referacie pt. „Wykroczenia przeciwko środowisku – doświadczenia Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie (inwestycje drogowe, wody publiczne, ochrona gatunkowa)” zwróciła uwagę na problemy związane z działaniami nielegalnymi, przyczyniającymi się do zniszczeń w świecie roślinnym i zwierzęcym podczas realizacji inwestycji drogowych. Ponadto podkreśliła rangę działań nielegalnych w odniesieniu do wód publicznych i siedlisk przyrodniczych. Kolejną prelegentką była Pani Joanna Kazanowska – Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Olsztynie, która w swoim referacie nt. „Kontroli gospodarstw rolnych w zakresie przestrzegania i stosowania Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu” omówiła kwestie kontroli zanieczyszczeń ze źródeł pochodzenia rolniczego w odniesieniu do obecnie obowiązujących norm prawnych w tym zakresie. Część typowo naukową w tym panelu zapoczątkował prof. zw. dr hab. Jerzy Stelmasiak wygłoszeniem referatu pt. „Odpowiedzialność administracyjna w ochronie przyrody na obszarach specjalnych o charakterze

przyrodniczym”, w którym w dość obszerny sposób dokonał analizy tego rodzaju odpowiedzialności w stosunku do obszarów przyrodniczych podlegających szczególnej ochronie prawnej. Kolejnym prelegentem był prof. zw. dr hab. Bartosz Rakoczy, który w swoim wystąpieniu – „Istota decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach a jej wykonalność” – zwrócił uwagę na złożoność decyzji środowiskowych, a jednocześnie trudności z jej wykonywalnością w praktyce. Ostatnim prelegentem w tym panelu był prof. zw. dr hab. Wiesław Pływaczewski – przedstawiciel nurtu badawczego „zielonej kryminologii”, który w swoim wystąpieniu pt. „Ornitologia kryminalna jako nowe narzędzie identyfikowania zagrożeń cywilizacyjnych dotyczących ochrony środowiska – problem amunicji ołowianej” w bardzo interesujący sposób przedstawił problematykę mało zbadanego obszaru naukowego, jakim jest ornitologia w ujęciu kryminologicznym, a tym bardziej w powiązaniu z amunicją ołowiową jako identyfikatora tego typu zagrożeń.

Drugi panel pierwszego dnia konferencji był poświęcony odpowiedzialności administracyjnej i stanowi środowiska. Jako pierwszy wystąpił prof. zw. dr hab. Aleksander Świątecki, przedstawiając referat pt. „Ocena funkcjonowania mikrobiomu polarnego w świetle globalnych zmian klimatu”. Pan Profesor w swoim wystąpieniu przedstawił przydatność badań biologicznych (mikrobiologicznych i fykologicznych), prowadzonych na biegunie polarnym, w ocenie postępujących zmian klimatycznych, szczególnie widocznych w postaci topnienia lodowców. Następnie dr hab. Piotr Krajewski, prof. UWM kontynuował problematykę zmian klimatycznych w kontekście migrantów i migracji, będących przyczyną i skutkiem zmian zachodzących w środowisku przyrodniczym. Kolejnym prelegentem był dr hab. Zbigniew Bukowski, prof. UKW, który w swoim wystąpieniu przedstawił problematykę kontroli w ochronie środowiska jako podstawy odpowiedzialności administracyjno-prawnej. Następne wystąpienie dra hab. Adama Habudy, prof. INP PAN we Wrocławiu oraz mgr. Michała Makucha było poświęcone odpowiedzialności nadleśniczego za stan lasu. Kolejne referaty dotyczyły problematyki łowieckiej i ochrony prawnej zwierząt, a prelegentami byli dr Witold Daniłowicz z wystąpieniem nt. „Łowiectwa a obowiązku państwa o dbałości o środowisko”, dr hab. Magdalena Sitek, prof. WSGE i dra Tadeusz Graca – „Zasady odstrzału dzikiej zwierzyny – przypadek pomoru dzikich świń” oraz dr hab. Agnieszka Skóra, prof. UWM – „Ubój rytualny – aspekty administracyjno-prawne”. Ostatnia część drugiego panelu była poświęcona bioindykacji środowiskowej. W tej części wystąpiły: dr hab. Elżbieta Zębek, prof. UWM, omawiając kwestię rozwoju przepisów prawnych w zakresie bioindykacji środowiskowej w odniesieniu do stanu wód rzecznych w Polsce oraz dr hab. inż. Agnieszka Napiórkowska-Krzebietke, przedstawiając jakość wód i zagrożenia jezior województwa warmińsko-mazurskiego w odniesieniu do aktualnego stanu w Polsce.

Trzeci panel pierwszego dnia konferencji dotyczył odpowiedzialności karnej za środowisko. Jako pierwszy wystąpił prof. dr hab. Oleg Kuczyn z referatem nt. „Taktyki oględzin miejsca zdarzenia w sprawach o przestępstwa przeciwko środowisku przyrodniczemu”, który w sposób bardzo obrazowy przedstawił problematykę tego zagadnienia w Federacji Rosyjskiej. Dr Alexander Anatolyevich Trefilov, w referacie nt. “Liability for Environmental Crimes in the Republic of Belarus and Russia: A Comparative Legal Analysis” porównał odpowiedzialność karną pomiędzy prawodawstwami obowiązującymi w Białorusi i Rosji. Następnie dr hab. Denis Solodov, prof. UWM kontynuując to zagadnienie omówił kwestię oceny opinii biegłych w sprawach o przestępstwa przeciwko środowisku, co bez wątpienia wpływa na dalsze postępowania sądowe w sprawach o tego typu przestępstwa. Ponadto dr Bartłomiej Gadecki w swoim wystąpieniu wskazał podobieństwa i różnice w karnoprawnej ochronie dziedzictwa naturalnego i kulturalnego. Ostatnimi prelegentkami w tym panelu były mgr Eliza Jurkianiec z referatem „Odpowiedzialność za środowisko a zasada proporcjonalności” oraz mgr Iwona Florek – „Odpowiedzialność za środowisko w orzecznictwie indyjskim”.

Drugi dzień konferencji, tj. 5 kwietnia 2019 r., składał się z dwóch paneli tematycznych i zdominowany był przez zagadnienia, których wspólną osią była szeroko pojęta odpowiedzialność administracyjna za środowisko, a następnie przez kwestie pozostające w obszarze zainteresowania prawa rolnego, leśnego i ochrony zwierząt oraz w ujęciu odpowiedzialności karnej.

Cykl referatów został otwarty wystąpieniem dr Joanny Sylwii Kierzkowskiej o ewolucji zmian przepisów prawnych o odpadach niebezpiecznych oraz ich związku z pożarami składowisk i miejsc magazynowania odpadów. Prelegentka nakreśliła zmiany w zakresie prawnych regulacji o odpadach niebezpiecznych oraz zbadała ich związek z pożarami miejsc magazynowania i składowania odpadów w Polsce, jak też wskazała na ewolucję przepisów UE w zakresie kodów właściwości odpadów niebezpiecznych.

Następnie dr Tomasz Bojar-Fijałkowski omówił odpowiedzialności prawne za naruszenie wodnego prawa sanitarnego. Zwrócił uwagę, że prawo sanitarne obejmuje niezwykle rozległy obszar regulacji: stosunki wodne, bezpieczeństwo chemiczne, prawo atomowe, oceny oddziaływania na środowisko, procedury planowania i zagospodarowania przestrzennego, standardy budowlane, ale także bezpieczeństwo żywności, żywienia i produktów, choroby zakaźne, zakażenia i choroby zawodowe, regulacje cementarzy, pochówki i eks-humacje, czy też tzw. dopalacze. Część z tych regulacji bezpośrednio dotyczy elementów środowiska, w tym wód: wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i odprowadzania ścieków; wody wykorzystywanej na kąpieliskach i w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli; wody wykorzystywanej na pływalniach i w urządzeniach atrakcji wodnych. Prelegent do-

strzegł, że w całym prawie sanitarnym ustawodawca rezygnuje z odpowiedzialności karnoprawnej, zastępując ją administracyjnoprawną, szczególnie administracyjnymi karami pieniężnymi. Podkreślił, że w wodnym prawie sanitarnym wyraźnie widać także trend samokontroli i przenoszenia znacznej części odpowiedzialności za stan środowiska, ale i działań faktycznych, na podmiot kontrolowany, najczęściej przedsiębiorcę, szczególnie w sferze basenów i atrakcji wodnych. Zauważył, że poza rolą odpowiedzialności administracyjnej wzrasta znaczenie odpowiedzialności cywilnej, która także jest realizowana poza sferą publicznoprawną. Jego zdaniem nastąpiły czasy, w których klient wymaga od przedsiębiorców wysokiej jakości środowiska i skutecznie dochodzi tej jakości.

Z kolei dr Bogusława Dobkowska skupiła uwagę słuchaczy na kwestii udziału regionalnego dyrektora ochrony środowiska w postępowaniu o ustalenie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu. Przedstawiła problematykę współdziałania organów w postępowaniu administracyjnym na przykładzie regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Wyjaśniła, że jako punkt odniesienia wybrała ten organ z uwagi na największe kontrowersje i problemy pojawiające się w praktyce. Przedstawiła nowelizację przepisów w tym zakresie i problemy prawne z tym związane, a w konsekwencji punkt ciężkości rozważań przeniosła na instytucję tzw. „milczącego uzgodnienia”. W celu właściwego zobrazowania istoty problemu przedstawiła model procedury uzgodnienia wynikający z art. 106 k.p.a. W podsumowaniu wskazała na skutki wprowadzonych zmian w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dla usprawnienia procesu inwestycyjnego.

Szczególnym zainteresowaniem cieszył się referat dr Olgi Łachacz i dra Marcina Adameczyka, który poświęcony był postulatowi *de lege ferenda* w zakresie decyzji o środowiskowych warunkach legalizacji przedsięwzięć. Prelegenci wskazali, że instytucja decyzji środowiskowej jest obecna w polskim systemie prawnym od 10 lat i w świetle obowiązujących przepisów decyzja taka powinna być wydana przed realizacją przedsięwzięcia w sytuacji, gdy oddziałuje ono lub może znacząco oddziaływać na środowisko. Istotnym problemem jest zagadnienie, czy decyzja środowiskowa może być wydana dla inwestycji już zrealizowanych, czyli tzw. samowoli budowlanych. Trybunał Sprawiedliwości UE wypowiedział się w tej kwestii dwukrotnie w wyrokach z 2017 i 2018 r., w których stwierdził, że prawo UE nie stwarza przeszkód, by ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko została dokonana po zrealizowaniu inwestycji z tym jednak, że powinna uwzględniać już zaistniałe skutki dla środowiska. W konkluzji prelegenci stwierdzili, że orzeczenia TSUE otwierają drogę do zmiany przepisów, tak prawa budowlanego, jak i prawa ochrony środowiska, jednak zmiany te nie powinny pójść w kierunku automatycznego legalizowania samowoli budowlanych z punktu widzenia wydawania decyzji środowiskowych, ale należy wypracować stosowną proce-

durę, która taką legalizację uczyni wyjątkową i możliwą po spełnieniu określonych warunków.

Wystąpienie dra Michała Hejbudzkiego zostało poświęcone rozważaniom na temat normatywnych podstaw i konsekwencji wprowadzenia do polskiego porządku prawnego koncepcji prawa podmiotowego do życia w czystym środowisku, a zwłaszcza kwestii, czy obecnie obowiązujące w polskim porządku prawnym regulacje zawierają wystarczające podstawy, na bazie których możliwe jest wykreowanie uprawnień składających się na treść prawa podmiotowego do życia w czystym środowisku w postaci roszczeń o zapłatę i o zaniechanie, czy może raczej istniejące normy prawne mają walor blankietowy i zawierają jedynie proklamację woli prawodawcy co do zakresu i sposobu wprowadzenia w przyszłości na podstawie odrębnych przepisów takiego prawa podmiotowego. Zdaniem Prelegenta istnienie prawa podmiotowego do życia w czystym środowisku warunkowane jest założeniem, że czyste środowisko posiada walory dobra osobistego w rozumieniu art. 23 k.c., a skoro tak, to jest źródłem tworzenia i zakresu tego prawa podmiotowego. Zwrócił uwagę, że koncepcja prawa podmiotowego do życia w czystym środowisku stanowi rozwiązanie niepozbawione zalet, ponieważ nawiązując do pewnej wrażliwości aksjologicznej, pozwala otoczyć ochroną cywilnoprawną obszary dotychczas niedostatecznie chronione oraz poszerza swobodę sądów, zapewniając im elastyczność w ocenie poszczególnych, poddanych pod rozstrzygnięcie przypadków.

Tematykę tę kontynuował mgr Patryk Jarosz, który dokonał analizy judykatury, stanowisk przedstawicieli nauk prawnych, a także regulacji prawnych na poziomie międzynarodowym i krajowym, w zakresie możliwości uznania prawa do czystego środowiska i prawa do czystego powietrza za dobra osobiste w rozumieniu art. 23 k.c. Przedmiotem swoich badań uczynił rozwój prawa do czystego środowiska jako prawa człowieka, prawa konstytucyjnego i dobra osobistego. Referat stanowił próbę odpowiedzi na pytanie, czy możliwe jest uznanie prawa do czystego powietrza za dobro osobiste, a tym samym dochodzenie roszczeń od Skarbu Państwa z tytułu stanu powietrza, które nie spełnia norm jakości.

Bardzo ciekawie rozpoczęła się wypowiedź dra Piotra Starzyńskiego, który już w pierwszym zdaniu zauważył, że tytuł jego referatu, dotyczącego zbiegu odpowiedzialności prawnej za środowisko powinien zostać uzupełniony o istotny przymek. Spostrzegł, że w obliczu jurydyzacji życia społecznego, w tym poprzez jego administratywizację i penalizację oraz wielopostaciową formę idealnego zbiegu odpowiedzialności prawnej, można postawić tezę, że w zestawieniu z faktycznym oportunistycznym organów ścigania, zachwianiem trójpodziału władzy, dzierżeniem przez jedno ugrupowanie polityczne wszelkiej władzy, mamy do czynienia ze zbiegiem od odpowiedzialności prawnej za środowisko.

Natomiast mgr Karol Jędrzejczyk poświęcił swoje przemówienie planowaniu przestrzennemu w jednostkach samorządu terytorialnego. Wyjaśnił, że planowanie oraz zagospodarowanie przestrzenne to całokształt działań zmierzających do zapewnienia prawidłowego rozwoju poszczególnych obszarów kraju. W polskim porządku prawnym zostało uregulowane w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Prelegent dostrzegł, że już w art. 3 rzeczonej ustawy zostało wskazane, że to przede wszystkim na władze samorządu lokalnego nałożono prawny obowiązek regulacji w postaci kształtowania oraz prowadzenia polityki przestrzennej.

Później głos zabrał mgr Kacper Milkowski, który mówił o wykorzystywaniu bezzałogowych statków lotniczych do potrzeb związanych z ochroną środowiska i uwarunkowaniami prawnymi ich użytkowania. Przedstawił problematykę związaną z eksploatacją bezzałogowych statków lotniczych na gruncie prawa krajowego. Wyjaśnił podstawowe zagadnienia dotyczące wymogów, jakie muszą zostać spełnione, aby móc wykonywać loty: „inne niż rekreacyjne lub sportowe w zasięgu wzroku” (VLOS) oraz „inne niż rekreacyjne lub sportowe poza zasięgiem wzroku” (BVLOS). Zanalizował procedury uzyskania świadectwa kwalifikacji operatora bezzałogowego statku, co pozwoliło na wysnucie wniosku o brakach legislacyjnych w zakresie przedmiotowej problematyki. Autor referatu odniósł się również do zasad wykonywania lotów oraz właściwego planowania lotów i przedstawił postulat *de lege ferenda* wprowadzenia przez ustawodawcę regulacji dotyczących operacji wykonywanych przez pracowników administracji publicznej.

Następnie dr Marcin Kazimierczuk wygłosił referat poświęcony wsparciu inwestycji zapobiegających zniszczeniu oraz przywracających potencjał produkcji rolnej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020. Autor wystąpienia zobrazował instrumenty wsparcia inwestycji zapobiegających zniszczeniu oraz przywracających potencjał produkcji rolnej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020. Prelegent przedstawił najważniejsze dokumenty niezbędne do uruchomienia pomocy finansowej ze środków PROW, związane z zapobieganiem skutkom klęsk żywiołowych. Dotknął też zagadnienia programowania pomocy finansowej ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w postaci PROW, który w Polsce realizowany jest jako jednolity program, a jego całkowity budżet w perspektywie finansowej 2014–2020 w Polsce wynosi 13,6 mld PLN.

Wypowiedź mgr. Andrzeja Dzikowskiego dotyczyła aspektów etyczno-prawnych związanych z wykonywaniem zawodu lekarza weterynarii, stającego wobec przypadków znęcania się nad zwierzęciem. Autor zauważył, że jedną z trzech sfer, w ramach których lekarze weterynarii wykonują swój zawód, jest ochrona zwierząt, przy czym są oni przedstawicielami zawodu

zaufania publicznego, a ich postępowanie musi być zgodne z zasadami etyki zawodowej. Wśród obowiązków zawodowych lekarzy weterynarii znajduje się nie tylko reagowanie na przypadki naruszeń dobrostanu czy zagrożeń dla zdrowia i życia zwierząt, co wynika wprost z norm prawnych zarówno z zakresu ochrony zwierząt, jak i tych, które dotyczą zawodowych powinności lekarzy weterynarii, lecz także ich działalność polega na informowaniu i edukowaniu społeczeństwa. Prelegent stwierdził, że nie tylko lekarze weterynarii pracujący w publicznej służbie weterynaryjnej, która jest podstawowym organem właściwym w przypadkach naruszenia norm ochrony zwierząt, powołani są przez prawo do troski o dobro i zdrowie zwierząt, lecz obowiązek ten ciąży w równym stopniu na wszystkich przedstawicielach tego zawodu. Referent podzielił się wątpliwościami pojawiającymi się na gruncie etyki zawodowej i dysputy natury normatywno-moralnej. Wskazał dyskusyjne stany faktyczne związane z udziałem lekarzy weterynarii w procedurach odbierania zwierząt i konflikty z normami etyki zawodowej, mogące rodzić się na bazie tych sytuacji. W konkluzji przedstawił postulaty *de lege ferenda* i wnioski z zakresu filozofii moralnej.

Z kolei wystąpienie dr Agnieszki Rotkiewicz-Szarnowskiej dotyczyło postępowania administracyjnego w sprawie czasowego odebrania zwierzęcia. Rozważania w tym zakresie prelegentka poprzedziła stwierdzeniem, że postępowanie w przedmiocie odebrania zwierzęcia jest postępowaniem administracyjnym, do którego mają zastosowanie przepisy k.p.a., z uwzględnieniem pewnych szczególnych rozwiązań procesowych wynikających z art. 7 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt. W przepisie tym zawarto szereg rozwiązań prawnych mających na celu ochronę zwierząt kregowych przed niehumanitarnym traktowaniem, w tym możliwość wydania decyzji administracyjnej o czasowym odebraniu zwierzęcia. Prelegentka zanalizowała przepisy procesowe zawarte w ustawie o ochronie zwierząt oraz dokonała oceny wpływu tych rozwiązań nie tylko na sytuację prawną strony postępowania, lecz również na efektywność postępowania w sprawie czasowego odebrania zwierzęcia. Autorka doszła do konkluzji, że zawarte w art. 7 ustawy o ochronie zwierząt szczególne rozwiązania procesowe zostały wprowadzone ze względu na specyfikę przedmiotu postępowania i mają na celu usprawnienie oraz przyspieszenie procedury odebrania zwierzęcia.

Potem dr Emil Kruk zajął słuchaczy zagadnieniem współdziałania organizacji społecznych z właściwymi instytucjami państwowymi i samorządowymi w ujawnianiu oraz ściganiu przestępstw i wykroczeń określonych w ustawie o ochronie zwierząt. Zauważył, że w procesie humanitarnej ochrony zwierząt niezwykle doniosłą rolę odgrywają organizacje społeczne. Ponieważ znajduje to swoje odzwierciedlenie w przepisach ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt, w których prawodawca zobowiązuje Inspekcję Weterynaryjną oraz inne właściwe organy administracji rządowej i samorzą-

du terytorialnego do współpracy w przedmiotowym zakresie z organizacjami społecznymi, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt. Dotyczy to w szczególności takich spraw, jak: czasowe odebranie maltretowanego zwierzęcia i realizacja orzeczenia sądu o przypadku zwierzęcia; prowadzenie schronisk dla zwierząt; gminne programy opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt; działania mające na celu ograniczenie populacji zwierząt stanowiących nadzwyczajne zagrożenie dla życia, zdrowia lub gospodarki człowieka; sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt. Ponadto, organizacje społeczne, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, zostały upoważnione do stwierdzania konieczności bezzwłocznego uśmiercenia zwierzęcia w celu zakończenia jego cierpień, do wykonywania prawa pokrzywdzonego w postępowaniu karnym i w postępowaniu w sprawach o wykroczenia, a także do współdziałania z właściwymi instytucjami państwowymi i samorządowymi w ujawnianiu oraz ściganiu przestępstw i wykroczeń określonych w ustawie o ochronie zwierząt. Jak podkreśla się jednak w literaturze, „wartość normatywna” wyartykułowanych we wspomnianych przepisach deklaracji, dotyczących współdziałania organizacji społecznych z właściwymi władzami jest niewielka, podobnie zresztą jak skala ich praktycznego zastosowania. Najlepszym tego przykładem jest wspomniana możliwość współdziałania w zakresie ujawniania oraz ścigania przestępstw i wykroczeń. Prowadzi to do sytuacji, w której same organizacje społeczne często postulują usunięcie z ustawy o ochronie zwierząt uregulowań, których są adresatem, a które w ich ocenie, z uwagi na ogólnikowość i anachroniczność, prowadzą jedynie do rozmycia odpowiedzialności za los zwierząt.

Mgr Martyna Walas zajmująco mówiła o bezpośrednim zagrożeniu szkoda jako przesłance odpowiedzialności w prawie ochrony środowiska. Wskazała, że odpowiedzialność w prawie ochrony środowiska pełni trzy funkcje: prewencyjną, kompensacyjną oraz represyjną. Najistotniejszą, z punktu widzenia chronionego dobra, jest funkcja prewencyjna, która w największym stopniu może doprowadzić do ograniczenia zniszczeń w środowisku. Zdaniem Prelegentki, analizując instrumenty prawne ochrony środowiska, można z całą pewnością mówić o odpowiedzialności prewencyjnej w prawie ochrony środowiska, która pojawia się już w momencie powstania zagrożenia szkoda, zazwyczaj bezpośredniego, a która polega nie na obowiązku naprawienia szkody, gdyż jej jeszcze nie ma, ale na obowiązku jej zapobieżenia. Ustawodawca polski zdefiniował w ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie pojęcie „bezpośredniego zagrożenia szkoda” jako wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia szkody w środowisku w dającej się przewidzieć przyszłości. Odpowiedzialność w przypadku bezpośredniego zagrożenia szkoda związana jest z zasadą „zanieczyszczający płaci”, zgodnie z którą podmiot powodujący zanieczyszczenie odpowiada za

usunięcie skutków zanieczyszczenia, a podmiot mogący powodować zanieczyszczenie za zapobieganie temu zanieczyszczeniu. Przepisy ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie precyzują, w jakich sytuacjach pojawia się taka odpowiedzialność, a także jakie środki należy podjąć w przypadku wystąpienia bezpośredniego zagrożenia szkodą. Celem wystąpienia Prelegentki było przedstawienie charakteru odpowiedzialności, której przesłanką jest bezpośrednie zagrożenie szkodą, a także konsekwencji w postaci konieczności podjęcia odpowiednich działań zapobiegawczych.

Przedmiotem rozważań mgr Natalii Kulbackiej-Burakiewicz była odpowiedzialność karna za zanieczyszczenie środowiska. Doktorantka wskazała oraz przeanalizowała przepis prawny chroniący środowisko przed zanieczyszczeniem wody, powietrza, powierzchni ziemi oraz wprowadzaniem substancji i promieniowaniem jonizującym oraz podjęła próbę przedstawienia problematyki przestępczości związanej z podstawowymi elementami środowiska.

Podsumowania konferencji dokonała dr hab. Elżbieta Zębek, prof. UWM, która dostrzegła szeroki zakres poruszanych w referatach problemów, znaczenie poszczególnych zagadnień dla idei ochrony środowiska, a przez to także naukową i praktyczną wartość konferencji.